

STENOGRAFSKE BELEŠKE

SENATA

KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

GODINA 2

BEOGRAD, 1932 GODINE

KNJIGA 1

III REDOVNI SASTANAK

SENATA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

DRŽAN 14 NOVEMBRA 1932 GODINE U BEOGRADU

PRETSEDAVAO:

PRETSEDNIK

Dr. ANTE PAVELIĆ

SEKRETAR

MILAN L. POPOVIĆ

Prisutni su g. g. Ministri: Ministar bez portfelja dr. Hamdija Karamehmedović, Ministar vojske i mornarice, armijski đeneral Dragomir Ž. Stojanović, Ministar prosvete dr. Radenko Stanković, Ministar fizičkog vaspitanja naroda dr. Lavoslav Hanžek.

POČETAK U 11,15 ČASOVA

S A D R Ž A J:

1. Čitanje i usvojenje zapisnika II redovnog sastanka;

2. Čitanje Ukaza Nj. V. Kralja o uvažanju ostavke Kraljevske vlade i postavljenju nove Kraljevske vlade pod pretsedništvom g. dr. Milana Srškića;

3. Saopštenje akata Narodne skupštine o dostavljanju Senatu na dalji postupak predloga Zakona o izmenama i dopunama Zakona o lekarima specijalistima za bolesti usta i zuba i o zubnim tehničarima i predloga Zakona o sporazumu o naučnim, školskim i umetničkim odnosima, zaključenom i potpisanom u Varšavi 2 decembra 1931 god. između Kraljevine Jugoslavije i Republike Poljske, — u redakciji kako ih je Narodna skupština usvojila;

4. Saopštenje o podnošenju Senatu na rešenje od strane senatora g.g. Ivana Hribara i drugova predloga Zakona o ukidanju fideikomisa, predloga Zakona o narodnom priznanju časnicima narodne vojske, koji su učestvovali u oslobodilačkim borbama u Štajerskoj i Koruškoj pod vođstvom generala Rudolfa Maistra i predloga rezolucije o smernicama za buduću privrednu državnu politiku;

5. Izveštaji G. g. Ministara o odgovoru na interpelacije senatora g. Gavriila Cerovića i g. Miloja Ž. Jovanovića;

6. Saopštenje izveštaja o konstituisanju stalnih senatskih Odbora;

7. Molbe, žalbe i rezolucije iz naroda;

8. Dnevni red: Utvrđivanje dnevnog reda za narednu sednicu.

Govornici: Ivan Hribar.

Pretsednik dr. Ante Pavelić: Otvaram III redovni sastanak Senata Kraljevine Jugoslavije. Molim gospodina sekretara da izvoli pročitati zapisnik prošlog sastanka.

Sekretar Milan L. Popović čita zapisnik II redovnog sastanka.

Pretsednik dr. Ante Pavelić: Ima li ko da stavi kakve primedbe ovako pročitane zapisniku? (Niko se ne javlja za reč). Primedaba nema, zapisnik se oveljuje.

Izvolite saslušati jedan Ukaz Njegovog Veličanstva Kralja, koji glasi:

MI

ALEKSANDAR I

po milosti Božijoj i volji narodnoj

KRALJ JUGOSLAVIJE

Uvažavajući ostavku koju su Nam podneli:
 Predsednik Našeg Ministarskog saveta Dr. Srškić
 Milan;
 Naš Ministar bez portfelja Dr. Kramer Albert;
 Naš Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja
 Pucelj Ivan;
 Naš Ministar bez portfelja Dr. Karamehmedović
 Hamdija;
 Naš Ministar Prosvete Dr. Kojić Dragutin;
 Naš Ministar pravde Dr. Šumenković Ilija;
 Naš Ministar bez portfelja Maksimović Božidar;
 Naš Ministar saobraćaja Radivojević Lazar;

Naš Ministar poljoprivrede Demetrović Juraj;
 Naš Ministar vojske i mornarice, armiski Đene-
 ral Stojanović Ž. Dragomir;
 Naš Ministar finansija Dr. Đorđević Milorad;
 Naš Ministar fizičkog vaspitanja naroda Dr. Kra-
 ljević Dragan;
 Naš Ministar građevina Dr. Srkulj Stjepan;
 Naš Ministar šuma i rudnika Pogačnik Viktor;
 Naš Ministar inostranih poslova Jevtić Bogoljub;
 Naš Ministar unutrašnjih poslova Lazić Živojin i
 Naš Ministar trgovine i industrije Mohorić Ivan —
 razrešavamo ih od dužnosti i stavljamo na raspoloženje, a

POSTAVLJAMO:

Za Predsednika Našeg Ministarskog saveta Dr.
 Srškića Milana, Predsednika Ministarskog saveta na
 raspoloženju i narodnog poslanika;

Za Našeg Ministra bez portfelja Dr. Kramera
 Alberta, Ministra na raspoloženju i narodnog posla-
 nika;

Za Našeg Ministra socijalne politike i narodnog
 zdravlja Pucelja Ivana, Ministra na raspoloženju i
 narodnog poslanika;

Za Našeg Ministra bez portfelja Dr. Karamehme-
 dovića Hamdiju, Ministra na raspoloženju i senatora;

Za Našeg Ministra bez portfelja Dr. Kojića Dra-
 gutina, Ministra na raspoloženju i narodnog poslanika;

Za Našeg Ministra trgovine i industrije Dr. Šumen-
 kovića Iliju, Ministra na raspoloženju i narodnog po-
 slanika;

Za Našeg Ministra pravde Maksimovića Božidara,
 Ministra na raspoloženju i narodnog poslanika;

Za Našeg Ministra saobraćaja Radivojevića La-
 zara, Ministra na raspoloženju i narodnog poslanika;

5 novembra 1932 godine
 u Beogradu

Predsednik Ministarskog saveta
Dr. M. Srškić, s. r.

(Gospoda senatori saslušali su stojeći čitanje Ukaza Njegovog Veličanstva Kralja i propratili burnim
 uzvicima: Živeo Kralj!)

Predsednik dr. Ante Pavelić: Ovaj se Ukaz Njego-
 vog Veličanstva Kralja prima na znanje. Prelazimo na
Sekretar Milan I. Popović čita:

NARODNA SKUPŠTINA
 Kraljevine Jugoslavije
 Br. 11670
 12-XI-1932 god.
 u Beogradu

GOSPODINE PRETSEDNIČE,

Čast mi je izvestiti Vas, da je Narodna skupština
 na svom IV redovnom sastanku, održanom 10 novem-

Za Našeg Ministra poljoprivrede Demetrovića
 Juraja, Ministra na raspoloženju i narodnog poslanika;
 Za Našeg Ministra vojske i mornarice, armiskog
 đenerala Stojanovića Ž. Dragomira, Ministra na ra-
 spoloženju;

Za Našeg Ministra šuma i rudnika Maticu Pavao,
 Ministra na raspoloženju i narodnog poslanika;

Za Našeg Ministra finansija Dr. Đorđevića Milorada,
 Ministra na raspoloženju;

Za Našeg Ministra građevina Dr. Srkulja Stjepana,
 Ministra na raspoloženju;

Za Našeg Ministra inostranih poslova Jevtića Bo-
 goljuba, Ministra na raspoloženju;

Za Našeg Ministra unutrašnjih poslova Lazića
 Živojina, Ministra na raspoloženju;

Za Našeg Ministra prosvete Dr. Stankovića Ra-
 denka, senatora i

Za Našeg Ministra fizičkog vaspitanja naroda Dr.
 Hanžeka Lavoslava, narodnog poslanika.

Predsednik Našeg Ministarskog saveta neka izvrši
 ovaj Ukaz.

ALEKSANDAR, s. r.

saopštenje o zakonskim predlozima upućenim Senatu
 na rad od strane Narodne skupštine.

bra 1932 godine, konačno usvojila *Predlog Zakona o*
ismenama i dopunama Zakona o lekarima specijali-

stima za bolesti usta i zuba i o zubnim tehničarima, podnet joj od strane Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja na osnovi ovlašćenja datog mu Ukazom Nj. V. Kralja od 12 juna 1932 godine.

Izveštavajući Vas o prednjem, meni je čast, Gospodine Pretsedniče, na osnovi člana 64 Ustava i § 66 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini, dostaviti Vam definitivni tekst ovoga zakonskog predloga onako, kako ga je Narodna skupština usvojila, kao i original Ukaza o ovlašćenju za podnošenje Narodnom predstavništvu pomenutog zakonskog predloga, — s molbom na Vaš dalji postupak.

Ovaj zakonski predlog pretresan je u Narodnoj skupštini po redovnom postupku.

Izvolite primiti, Gospodine Pretsedniče, i ovom prilikom uverenje o mom osobitom poštovanju.

Pretsednik
Narodne skupštine,
Dr. K. Kumanudi, s. r.

NARODNA SKUPŠTINA
KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Br. 11681

12 XI 1932 god.
u Beogradu.

GOSPODINE PRETSEDNIČE,

Čast mi je izvestiti Vas, da je Narodna skupština na svom V redovnom sastanku, održanom 11 novembra 1932 godine u Beogradu, konačno usvojila predlog Zakona o sporazumu o naučnim, školskim i umetničkim odnosima, zaključenom i potpisanom u Varšavi 2 decembra 1931 godine između Kraljevine Jugoslavije i Republike Poljske, podnet joj od strane Ministra inostranih poslova i Ministra prosvete na osnovi ovlašćenja datog im Ukazom Nj. V. Kralja od 5 aprila 1932 godine.

Izveštavajući Vas o prednjem, meni je čast, Gospodine Pretsedniče, na osnovi člana 64 Ustava i § 66 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini, dostaviti Vam definitivni tekst ovoga zakonskog predloga onako, kako ga je Narodna skupština usvojila, kao i original Ukaza o ovlašćenju za podnošenje Narodnom predstavništvu pomenutog zakonskog predloga, — s molbom na Vaš dalji postupak.

Ovaj zakonski predlog pretresan je u Narodnoj skupštini po redovnom postupku.

Izvolite primiti, Gospodine Pretsedniče, i ovom prilikom uverenje o mom osobitom poštovanju.

Pretsednik
Narodne skupštine,
Dr. K. Kumanudi, s. r.

Pretsednik dr. Ante Pavelić: Za proučavanje ova dva zakonska predloga izabraćemo na narednoj sednici naročite odbore. — Prelazimo na saopštenje o zakonskim predlozima gospode senatora. Molim g. sekretara da izvoli saopštiti ove predloge.

Sekretar Milan L. Popović saopštava: Senatori g.g. Ivan Hribar i drugovi podnose Senatu na rešenje predlog Zakona o ukidanju fideikomisa. Senatori g.g. Ivan Hribar i drugovi podnose Senatu na rešenje predlog Zakona o narodnom priznanju časnicima narodne vojske, koji su učestvovali u oslobodilačkim borbama

pod vodstvom generala Rudolfa Maistra. — Senatori g.g. Ivan Hribar i drugovi podnose Senatu na rešenje predlog rezolucije o smernicama za buduću privrednu državnu politiku.

Pretsednik dr. Ante Pavelić: I za ove zakonske predloge izabraćemo na narednoj sednici naročite odbore koji će ih proučiti.

Izvolite saslušati izveštaje g.g. Ministara o odgovorima na interpelacije g.g. senatora.

Sekretar Milan L. Popović saopštava:

G. Ministar finansija izveštava da će odgovoriti na interpelaciju senatora g. Gavriila Cerovića po predmetu zloupotreba Ljubisava Ilića, biv. šefa Katastarske sekcije u Bitolju, kad se ista bude stavila na dnevni red.

G. Ministar prosvete izveštava da će odgovoriti na interpelaciju senatora g. Miloja Ž. Jovanovića po predmetu povrede Zakona o srednjim školama prilikom polaganja ispita Svetozara Pešića, šefa kabineta bana Drinske banovine, kad ista bude stavljena na dnevni red.

Pretsednik dr. Ante Pavelić: Izvolite saslušati izveštaje o konstituisanju stalnih senatskih odbora.

Sekretar Milan L. Popović saopštava:

Verifikacioni odbor izveštava da se konstituisao 31 oktobra o.g. i izabrao za predsednika g. dr. Josipa Šilovića, za potpredsednika g. Dimitrija Iliđanovića i za sekretara g. Petra Đirlića, senatore.

Imunitetski odbor izveštava da se konstituisao 31 oktobra o.g. i izabrao za predsednika g. Ivana Hribara, za potpredsednika g. dr. Miću Mičića i za sekretara g. dr. Đuru Kotura, senatore.

Odbor za molbe i žalbe izveštava da se konstituisao 31 oktobra o.g. i izabrao za predsednika g. Atanasija Šolu, za potpredsednika g. Pavla Vujića i za sekretara g. dr. Isaka Alkalaja, senatore.

Finansijski odbor izveštava da se konstituisao 31 oktobra o.g. i izabrao za predsednika g. dr. Benjamina Šuperinu, za potpredsednika g. Daku Popovića i za sekretara g. Svetozara Tomića, senatore.

Administrativni odbor izveštava da se konstituisao 1 novembra o.g. i izabrao za predsednika g. Krstu Radovanovića, za potpredsednika g. dr. Momčila Ivkovića i za sekretara g. dr. Radenka Stankovića, senatore.

Pretsednik dr. Ante Pavelić: Saopšteni izveštaji o konstituisanju stalnih senatskih odbora primaju se na znanje.

Izvolite čuti molbe, žalbe i rezolucije iz naroda.

Sekretar Milan L. Popović saopštava molbe, žalbe i rezolucije: Dr. Luke Verone; Đure Brkana, činovnika Ministarstva saobraćaja; dr. Branka Milića; Svetislava Simovića, brigadnog generala u penziji i ratnog invalida; Bogomira Marinkovića, zemljodelca iz Rače; Opštinskog poglavarstva u Đurđevcima; Novice Stevanovića iz Žegrove, Sreza kosaničkog; Jove Karpazovića, dobrovoljca, iz Tičića, Sreza visočkog; Dimitrija Špuševića, biv. administrativnog poručnika; Milana Vojnovića, bivšeg službenika Direkcije državnih železnica; Aćima Eleza, dobrovoljca, iz Gackog; Antona Valića; opštinskih činovnika sa teritorije Srbije i Crne Gore; Udruženja kirajdzija za Dravsku banovinu; Saveza metalnih radnika; Udruženja zanatlija za Srez kovinski; zemljoradnika Sreza sinjskog; Uroša Čupića i drug., zemljoradnika; Opštinskog poglavarstva na Visu; privrednika Crne Gore; Udruženja zanatlija za Srez po-

loški; Udruženja trgovaca u Šapcu; Udruženja trgovaca za Srezove belopalanački i lužnički; Udruženja trgovaca, zanatlija i ugostitelja u Tetovu; Udruženja trgovaca za grad i srez Vršac; zanatlija, trgovaca i ostalih privrednika grada Šapca i Srezova pocerskog, mačvanskog i posavo-tamnavskog; Udruženja trgovaca i zanatlija za grad Šabac i Srezove pocerski, mačvanski i posavo-tamnavski; Dimitrija Zindovića i drugova iz Prijepolja.

Pretsednik dr. Ante Pavelić: Sve saopštene molbe, žalbe i rezolucije uputiće se Odboru za molbe i žalbe.

Prelazimo na dnevni red. Ako je sa privolom Senata, ja sam tako slobodan predložiti da za narednu sednicu, koju ćemo da održimo sutra, u 10 časova, stavim na dnevni red:

1) Izbor odbora od 11 članova za proučavanje zakonskog predloga o izmenama i dopunama Zakona o lekarima specijalistima za bolesti usta i zuba i o zubnim tehničarima;

2) Izbor odbora od 11 članova za proučavanje zakonskog predloga o sporazumu o naučnim, školskim i umetničkim odnosima, zaključenom i potpisanom u Varšavi 2 decembra 1931 godine između Kraljevine Jugoslavije i Republike Poljske;

3) Izbor odbora od 11 članova za proučavanje predloga Zakona g.g. Ivana Hribara i drugova o ukidanju fideikomisa;

4) Izbor odbora od 11 članova za proučavanje zakonskog predloga senatora g.g. Ivana Hribara i drugova o narodnom priznanju časnicima narodne vojske, koji su učestvovali u oslobodilačkim borbama pod vođstvom generala Rudolfa Maistra;

5) Izbor odbora od 15 članova za proučavanje predloga rezolucije senatora g.g. Ivana Hribara i drugova o izradi smernica za buduću državnu privrednu politiku.

Prima li Senat ovaj dnevni red? (*Ivan Hribar:* Molim za reč).

Ima reč g. Ivan Hribar.

Ivan Hribar: Ja bih, gospodo, pre svega predložio da se za moj predlog o priznanju časnicima narodne voj-

ske, koji su učestvovali u oslobodilačkim borbama pod vođstvom generala Rudolfa Maistra, ne bira posebni odbor, nego da se taj predlog uputi Finansijskom odboru, da se ne bi za ovaj predlog birao poseban odbor, jer to nije potrebno. Isto tako predlažem da se moj predlog o ukidanju fideikomisa uputi pravnom odboru.

Pretsednik dr. Ante Pavelić: Gospodo senatori, ja nemam ništa protiv toga da prihvatimo ovaj predlog g. senatora Hribara, te da se ovaj njegov prvi predlog o priznanju oficirima narodne vojske uputi Finansijskom odboru, da ne bismo birali jedan naročiti odbor. Prima li Senat ovaj predlog? (Prima). Pošto Senat prima, onda će se ovaj predlog uputiti Finansijskom odboru.

Što se tiče druge stvari, drugog predloga g. Ivana Hribara, pošto mi nemamo pravnog odbora, ja molim gospodina senatora da odustane od svoga predloga da se ovaj zakonski predlog uputi pravnom odboru, već da se uputi naročitom odboru koji ćemo izabrati. (*Ivan Hribar:* Dobro.)

Prema tome, predlažem za narednu sednicu ovaj dnevni red:

1) Izbor odbora od 11 članova za proučavanje zakonskog predloga o izmenama i dopunama Zakona o lekarima specijalistima za bolesti usta i zuba i o zubnim tehničarima;

2) Izbor odbora od 11 članova za proučavanje zakonskog predloga o sporazumu o naučnim, školskim i umetničkim odnosima, zaključenom i potpisanom u Varšavi 2 decembra 1931 godine između Kraljevine Jugoslavije i Republike Poljske;

3) Izbor odbora od 11 članova za proučavanje predloga Zakona g.g. Ivana Hribara i drugova o ukidanju fideikomisa; i

4) Izbor odbora od 15 članova za proučavanje predloga rezolucije senatora g.g. Ivana Hribara i drugova o izradi smernica za buduću državnu privrednu politiku.

Prima li Senat ovako predloženi dnevni red? (Prima). Pošto Senat prima, današnju sednicu zaključujem, a iduću uričem za sutra, u 10 sati pre podne.

— Sednica je zaključena u 11,50 časova. —

PRILOZI

NARODNA SKUPŠTINA
Kraljevine Jugoslavije
sazvana Ukazom od 19 oktobra 1932 godine u redovan

saziv za 20 oktobar 1932 godine na svom 4 redovnom sastanku, održanom 10 novembra 1932 godine rešila je:

PREDLOG ZAKONA

IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O LEKARIMA SPECIJALISTIMA ZA BOLESTI USTA I ZUBA I O ZUBNIM TEHNIČARIMA

koji glasi:

§ 1

U § 1 posle reči „bolnica“ briše se zapeta i dodaje „i zubno-lekarskim vaspitnim ustanovama“. U stavu drugom osmi red rečenica: „ova specijalizacija traje dve godine“, zamenjuje se rečenicom: „ova specijali-

zacija traje jednu godinu i šest meseci“. U devetom redu reči: „druga godina“ zamenjuje se rečima: „od toga vremena šest meseca“. Posle reči „odredi“ briše se tačka i dodaje: „po saslušanju Glavnog sanitetskog saveta“. U trinaestom redu mesto reči: „dvogodišnje“ dolaze reči: „propisanog roka“.

§ 2

U § 3 prva rečenica, posle reči „zuba“ stavlja se zapeta i dodaju reči: „zubni lekari i dentisti“, a na kraju druge rečenice, posle reči: „lekarstva“ briše se tačka i dodaje: „ili zubnih lekara sa fakultetskom spremom“.

§ 3

U § 10 drugi stav, posle reči „rada“ dodaje se: „i položenog ispita“.

§ 4

§ 12 menja se i glasi:

„doktori celokupne medicine koji su do 25 novembra 1930 g. završili ili se toga dana zatekli na specijaliziranju za bolesti usta i zuba, dobijaju naziv specijaliste za bolesti usta i zuba posle jednogodišnje specijalizacije.“

§ 5

U § 13 dodaje se drugi stav koji glasi:

„Lica bez fakultetske spreme, koja su po ranijim zakonima i uredbama dobila pravo zubno-lekarske prakse i posebnim rešenjem Ministra narodnog zdravlja naziv „zubni lekar“, zadržavaju stečena prava. Naziv „zubni lekar“ i pravo zubno-lekarske prakse imaju i ona lica, koja su do kraja 1922 godine svršila zubne škole.“

§ 6

U § 14 posle reči: „u kojima se stiču nazivi spomenuti u“ dodaje se: „prvom stavu“, a posle reči „lekar“ dodaje se nova rečenica: „Druga polovina ovog jednogodišnjeg staža može se provesti i na državnim školskim poliklinikama“.

§ 7

U § 17, u stavu prvom poslednji deo rečenice: „u daljem roku od šest meseci pred komisijom“, zamenjuje se rečima: „u roku od šest meseci posle stupanja na snagu ovog zakona pred određenom komisijom“.

U stavu drugom reč „zubno-lekarske“, zamenjuje se sa „dentističke“.

U stavu trećem posle reči: „dentista“, dodaje se rečenica: „oni se mogu reklamirati samo u granicama, koje važe za zubne lekare“.

Kao nov četvrti stav dodaje se sledeće:

„dentisti u Kraljevini Jugoslaviji čine dentistički stalež, koji je obavezno organizovan u dentističku komoru. Svaki dentista koji vrši ma i povremeno dentističku praksu, kao i svi zubni lekari bez fakultetske spreme i titula d.d.s., d.m.d. i d.d.ch. obavezni su da stupe u dentističku komoru. Prestankom članstva iz bilo kog razloga u dentističkoj komori, gubi se pravo na dentističku praksu. Uredbu o organizaciji dentističke komore sa zakonskom snagom propisaoće Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja“.

§ 8

§ 18 menja se i glasi:

„Pravo dentističke prakse u granicama § 17 ovoga zakona sa nazivom „dentista“ dobijaju:

1) zubni tehničari, koji su do 1 oktobra 1930 godine stekli, na osnovu uredbe od 20 marta 1892 godine Drž. zak. br. 55, posebnu zubnotehničku koncesiju;

2) zubni tehničari, koji su do 1 oktobra 1930 godine, na osnovu ranijih zakonskih propisa, dobili dozvolu od nadležnih vlasti (obrtnicu, odobrenje, rešenje) za samostalan zubno-tehnički rad, i ako su do toga datuma u struci proveli najmanje 9 godina, od kojih 3 godine kao pomoćnici zubnih lekara, radeći u ustima pacijenata;

3) zubni tehničari, koji su do 1 oktobra 1930 godine, bilo kao pomoćnici ili samostalno bavili zubnom tehnikom 15 godina, od kojih su najmanje 10 godina vršili rad samostalno na osnovu obrtnice (odobrenja, rešenja) nadležne vlasti. U vreme od 15 godina ne uračunavaju se 3 godine učeničkog rada;

4) zubni tehničari, koji su se do 1 oktobra 1930 godine bavili 10 godina zubnom tehnikom, bilo kao pomoćnici ili samostalno i koji u roku od 6 meseci posle stupanja na snagu ovog Zakona polože dentistički ispit. Posle ovoga roka ispit se može samo jedanput ponoviti i to u roku od narednih 6 meseci. Do položenog ispita smeju se baviti samo zubno-tehničkim radom, t.j. radom na osnovu negativna dobivenih od zubnih lekara i dentista. U vreme od 10 godina ne uračunavaju se 3 godine učeničkog rada.

Broj godina se dokazuje:

za lica iz tačke 2 samo uverenjem zubnog lekara kod koga je vršio rad u ustima pacijenata, izdat im od mesne upravne vlasti ili od notara i overenim od istih, kao i uverenjem mesne upravne vlasti da je imenovani zaista stanovao, za pomenuto vreme, u označenom mestu. Lekari su dužni da ova uverenja izdadu.

Ako je umro zubni lekar, kod koga je zubni tehničar radio onda će mu opšta upravna vlast prvog stepena izdati uverenje. Sve ostalo dokazuje se uverenjem staleške organizacije i uverenjem mesne opšte upravne vlasti prvoga stepena, da je za pomenuto vreme u označenom mestu zaista živeo, datumom koncesije, obrtnice ili rešenja, ili uverenjem zubnih lekara, dentista ili samostalnih zubnih tehničara, kod kojih je radio, overenim od prvostepene upravne vlasti.

Kandidati iz prethodnoga i ovoga paragrafa moraju podneti još i dokaze:

a) da su podanici Kraljevine Jugoslavije;

b) da su regulisali vojnu obavezu;

c) da su dobrog vladanja;

d) da su telesno i duševno zdravi, a naročito da ne boluju ni od kakve hronične zarazne bolesti.

§ 9

U § 19 drugi stav se menja i glasi:

„Ispitnu komisiju sačinjavaju: predstavnik Ministarstva socijalne politike i narodnog zdravlja kao predsednik, dva lekara specijaliste za bolesti usta i zuba, koje Ministarstvo socijalne politike i narodnog zdravlja imenuje na predlog Stomatološke sekcije kao članovi-ispitivači i delovoda. Ispitne se komisije obrazuju u Beogradu i Zagrebu rešenjem Ministarstva socijalne politike i narodnog zdravlja koje im određuje i teritorijalnu nadležnost.“

§ 10

U § 20 stav prvi, reči: „dentista-tehničara“ zamenjuje se sa „dentista“, a kao nova rečenica dodaje

se: „Pravo na otvaranje zubno-tehničke radionice izdaje teritorijalno nadležan Ban, odnosno Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja za teritoriju Uprave grada Beograda, a vezano je za mesto, za koje je dozvola data“.

§ 11

U § 21:

u stavu prvom reč: „dentisti-tehničari“ zamenjuje se sa „dentisti“.

U stavu drugom reč „dentističko-tehnički“, zamenjuje se sa „dentističku“, a reči: „tek po položenom dentističkom ispitu na osnovu § 18“ sa rečima: „na osnovu tačke 4 § 18“.

§ 12

U § 22:

U stavu prvom reč: „lekare, dentiste i dentisti-tehničari“, zamenjuje se sa: „lekare i dentiste“, posle reči: „dentistima“, brišu se reči: „i dentistima tehničarima“, a posle reči: „prakse“ briše se tačka i stavlja tačka i zapeta pa sledeća rečenica: „Jedino u slučaju svoje bolesti ili odsustva dentista može u svojoj ordinaciji zaposliti i dentistu bez mesnog prava prakse, ali najviše za vreme od 6 meseci“.

U stavu drugom reči: „lekara, dentista, dentista-tehničara“ zamenjuje se sa „lekara i dentista“.

§ 13

U § 23 reči: „lekari zubni specijalisti“, zamenjuje se rečima: „lekari specijalisti za bolesti usta i zuba“, i za kojih se, a ispred reči „dentiste“ dodaju reči „zubni lekari“.

§ 14

U § 24 prvi stav, iza reči „dentista“ briše se zapeta

i reči „dentisti-tehničari“, a reči: „10 do 3.000 dinara“ i t.d. do kraja stava, zamenjuje se sa rečima: „2.000 do 5.000 dinara, u slučaju prvog povrata od 4 do 10.000 dinara; u slučaju drugog i daljeg povrata od 8 do 20.000 dinara zabranom vršenja samostalnog rada za uvek. U slučajevima kažnjavanja radi povrede propisa §§ 3, 20, 21 i 22 mogu se oduzeti i sve sprtve i instrumente, koji su potrebni specijalno za vršenje zubnog lekarstva, a u korist školske poliklinike, koju će, po izrečenoj kazni, odrediti Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja.“

Poslednji stav menja se i glasi: „za žalbe protiv presuda važe postojeći opšti propisi.“

§ 15

§ 25, kao drugi stav dodaje se:

„Sva ona lica, koja na osnovu ovih izmena i dopuna stiču pravo na dentističku praksu i naziv „dentista“ ili na polaganje dentističkog ispita, dužna su u roku od 2 meseca po stupanju ovih izmena i dopuna na snagu prijaviti se nadležnoj Kr. banskoj upravi, odnosno Ministarstvu socijalne politike i narodnog zdravlja za teritoriju Uprave grada Beograda, u koliko se do sada nisu prijavila“.

§ 16

Ovaj Zakon stupa u život kad ga Kralj potpiše, a obaveznu snagu dobija kad se obnaroduje u Službenim novinama.

10. novembra 1932. godine
Beograd.

(M.P.)

Sekretar,

Ante Kovač, s.r.

Pretsednik

Narodne skupštine

Dr. K. Kumanudi, s. r.

NARODNA SKUPŠTINA

Kraljevine Jugoslavije

sazvana Ukazom od 19. oktobra 1932. godine u redovan

saziv za 20. oktobar 1932. godine na svom V. redovnom sastanku, održanom 11. novembra 1932. godine u Beogradu, rešila je:

PREDLOG ZAKONA

o

sporazumu o naučnim, školskim i umetničkim odnosima, zaključenom i potpisanom u Varšavi, 2. decembra 1931. godine, između Kraljevine Jugoslavije i Republike Poljske, koji glasi:

§ 1

Odobrava se i dobija zakonsku snagu Sporazum o naučnim, školskim i umetničkim odnosima, zaključen i potpisan u Varšavi, 2. decembra 1931. godine između Kraljevine Jugoslavije i Republike Poljske, čiji tekst na francuskom jeziku i prevodu glasi:

SPORAZUM

o naučnim, školskim i umetničkim odnosima između
Kraljevine Jugoslavije i Republike Poljske
Vlada Kraljevine Jugoslavije

i

Vlada Republike Poljske

smatrajući da Pakt Prijateljstva i Srdačne Saradnje između Jugoslavije i Poljske od 18. septembra 1926

treba da dobije primenu u oblasti uzajamne intelektualne saradnje, konstatujući da se ta saradnja sastoji na prvom mestu u održanju i razvijanju naučnih školskih i umetničkih odnosa i da je takve prirode da efikasno doprinosi zbližavanju oba naroda obzirom na bliskost njihove rase i jezika, podjednako zadahnete željom da svima sredstvima pojačaju i pomognu te odnose, odlučile su da zaključie u tom cilju jedan sporazum i imenovalie su kao svoje respektivne Punoćmoćnike, i to:

Vlada Kraljevine Jugoslavije:
Nj. E. Gospodina Vojislava Marinkovića,
Ministra inostranih poslova,

i

Nj. E. Gospodina Božidara Maksimovića,
Ministra prosvete;

Vlada Republike Poljske:

Nj. E. Gospodina Avgusta Zaleskog,
Ministra inostranih poslova,

i

Nj. E. Gospodina Januša Jdrzejevića,
Ministra vera i prosvete;

koji su se, pošto su jedni drugima saopštili svoja punomoćstva, nađena u dobroj i propisnoj formi, složili o sledećim odredbama:

Čl. 1

Jedna tehnička komisija biće obrazovana u cilju proučavanja svih pitanja koja se tiču naučnih, školskih i umetničkih odnosa između Visokih Strana Ugovornica i da predlažu respektivnim vlastima mere pogodne za razvijanje tih odnosa.

Čl. 2

Komisija predviđena u čl. 1 podeljena je na dve potkomisije, od kojih jedna zasedava u Beogradu, a druga u Varšavi, pod predsedništvom respektivnih Ministara prosvete.

Svaka potkomisija sastavljena je od 4 člana, od kojih jedan delegat Ministarstva inostranih poslova, dva delegata Ministarstva prosvete i jedan delegat potkomisije one druge Strane Ugovornice.

Čl. 3

Članove potkomisija, izuzimajući stranoga člana, imenuju respektivni Ministri prosvete na tri godine, pri čemu se njihovi mandati mogu obnoviti.

Predsednici potkomisija odrediće svaki jednog godišnjeg potpredsednika.

Svaka potkomisija sastajeće se najmanje jedanred svake godine. Potkomisije će same regulisati unutarnji režim svoga funkcionisanja.

Čl. 4

Potkomisije imaće zadatak:

a) da organizuju češći kontakt između predstavnika osnovne i srednje nastave obeju Država Ugovornica, uvodeći tu, u granicama mogućnosti, učenje geografije i istorije onog drugog naroda;

b) da stvaraju posebne sporazume radi reguli-

sanja, saobrazno zakonima i pravilnicima koji su na snazi u svakoj od Država Ugovornica, ekvivalentnost školstva i stepena, što će dopuštati državljanima jedne od obeju zemalja da pohađaju u ustanovama one druge zemlje kurseve i da se tamo podvrgavaju respektivnim ispitima bez ikakvog odugovlačenja ili ometanja njihovih studija. Razume se da je stupanje u izvesne karijere otvoreno strancima samo u meri podudarnoj sa rečenim zakonima i pravilnicima;

c) da olakšavaju izmenu đaka osnovne, srednje i više nastave pod najpovoljnijim uslovima;

d) da organizuju izmenu profesora više nastave kao i činovnika Državnih biblioteka i Narodnih muzeja; da pomažu odnose između predstavnika nauke, književnosti, umetnosti, pozorišta, filma i radia obeju Država Ugovornica;

e) da organizuju ferijalne kurseve, turističke izlete, ferijalne kolonije za mladež, saradnju udruženja studenata, lokalne izložbe, turneje umetnika, narodnih pozorišta i odličnih književnika, te da bi državljani jedne od Država Ugovornica bolje upoznali zemlju i kulturu one druge;

f) da organizuju izmenu naučnih publikacija, da pomažu propagiranje prevoda najboljih književnih dela jedne zemlje ugovornice u onoj drugoj; da olakšavaju i organizuju odnose između naučnih ustanova, javnih biblioteka i centara narodne prosvete.

Čl. 5

Potkomisije moći će saobraćati neposredno između sebe po predmetu svih pitanja koja čine deo njihove nadležnosti i koja su podnesena na odluku njihovim respektivnim Vladama.

Čl. 6

Ovaj Sporazum biće ratifikovan i instrumenti ratifikacije njegove biće izmenjeni u Varšavi čim to bude moguće.

On će stupiti na snagu 30-og dana računajući od datuma izmene ratifikacija.

Ovaj Sporazum zaključen je na pet godina računajući od dana njegovog stavljanja na snagu.

Ako ne bude otkazan pri isteku tog perioda na šest meseci unapred, smatraće se kao prećutno obnovljen za jedan novi period od pet godina i tako redom.

U potvrdu čega su Punomoćnici potpisali ovaj Sporazum i na njega stavili svoje pečate.

Radeno u dva primerka, u Varšavi, 2 decembra 1931.

(M. P.) Dr. V. Marinković, s. r.

(M. P.) B. Maksimović, s. r.

(M. P.) Avgust Zaleski, s. r.

(M. P.) J. Jdrzejević, s. r.

§ 2

Ovaj Zakon stupa u život kad ga Kralj potpiše i kad se obnaroduje u „Službenim novinama“ a obaveznu silu dobija pošto se ispune uslovi člana 6 pomenutog Sporazuma.

1 novembra 1932 godine
u Beogradu.

(M. P.)

Sekretar,
Drag. Stanojević, s. r.

Predsednik
Narodne skupštine,
Dr. K. Kumanudi, s. r.

Samostalni predlog senatorja Ivana Hribarja in tovarišev z načrtom zakona, da se častnikom onega odreda Narodne vojske, ki je leta 1918 stala pod poveljstvom generala Rudolfa Maistra in si je v osvobodilnih bojih na bivšem Štajerskem in Koroškem pridobila izrednih zaslug za Jugoslavijo, priznajo one ugodnosti, ki so bile po zakonu z dne 31 decembra 1928 priznane vsem aktivnim častnikom srbske in vsem častnikom specialne službe črnogorske vojske.

Visoki Senat skleni:

- 1) Predloženemu načrtu zakona se pritrjuje.
- 2) V formalnem oziru predlagam, da se ta zakonski načrt izroči finančnemu odseku v nujno posvetovanje in poročanje.

V Beogradu, dne 31 oktobra 1932.

ZAKON

o narodnem priznanju onim častnikom odreda Narodne vojske, ki so si leta 1918 pod poveljstvom generala Rudolfa Maistra v osvobodilnih bojih na bivšem Štajerskem in Koroškem pridobili izrednih zaslug za Jugoslavijo.

Člen 1

Vsem aktivnim častnikom onega odreda Narodne vojske, ki je stal pod poveljstvom generala Rudolfa Maistra v Mariboru in se je leta 1918 na bivšem Štajerskem in Koroškem boril za osvoboditev Slovencev izpod avstrijskega podanstva, priznavajo se pri upokojenju iste ugodnosti, ki so bile z zakonom z dne 31 decembra 1928 št. 27 zakonov in kraljevskih uredb, priznane vsem aktivnim častnikom srbske in vsem častnikom specialne službe črnogorske vojske, ali z utesnitvijo, da jim grede šele od dneva, ko stopi ta zakon v veljavo.

Člen 2

Vsak v členu 1 označenih častnikov, ki je bil po starem zakonu že upokojen, naj ako se hoče poslužiti blagodati člena 1 tega zakona — predloži Ministerstvu vojske in mornarice v roku, ki ga v ta namen Minister vojske in mornarice s posebnim razglasom določi, prošnjo za prevedbo na pokojnino po odredbah novega zakona o ustroju vojske i mornarice iz leta 1923 in naj v tej prošnji navede vse zasluge, ki jih je v osvobodilnih bojih in vojnih akcijah leta 1918 pridobil za Jugoslavijo.

Člen 3

Minister vojske in mornarice imenoval bo posebno komisijo, ki bo došle prošnje po členu 2 tega zakona pretresala in zasluge prosilcev presojala.

Člen 4

Ta zakon stopi v veljavo, ko ga Kralj podpiše, obvezno moč pa dobi onega dne, ko je bil razglašen v „Službenih Novinah“.

Iv. Hribar, l. r., Jord. Cvetković, l. r., Dr. S. Vukčević, l. r., Vasa Bogojević, l. r., Petar Dobrinić, l. r., Šilović, l. r., Svet. Tomić, l. r., Pajo Obradović, l. r., Dr. I. Alkalaj, l. r., Antun Vidaković, l. r., P. Vujić, l. r., Ing. D. Popović, l. r., Dr. Fran Novak, l. r., Dr. Ravnihar, l. r., B. Gavrilović, l. r., R. Stanković, l. r., Dr. Savo Ljubibratić, l. r.

SAMOSTALNI PREDLOG

senatora Ivana Hribara i drugova, glede Zakona o fideikomisima.

Visoki Senat izvoli zaključiti:

- 1) Predloženi nacrt zakona neka se uzme u pretres.
- 2) U formalnom obziru predlažem, da se dodeli na dalji postupak pravnom odboru.

U Beogradu, 31 oktobra 1932

Iv. Hribar, s. r.

P. M. Vujić, senator, s. r., Dr. Vi. Ravnihar, s. r., Dr. Jòsip Šilović, s. r., Svet. Tomić, s. r., Dr. Savo Ljubibratić, s. r., Paja Obradović, s. r., Dr. I. Alkalaj, s. r., Jordan Cvetković, s. r., Dr. Vukčević, s. r., Vasa Bogojević, s. r., Petar Dobrinić, s. r. Ing. Daka Popović, s. r., Antun Vidaković, s. r., Dr. Đuro Kotur, s. r., Dr. Džafer Sulejmanović, s. r., Asim Alibegović, s. r.

NACRT ZAKONA O UKIDANJU FIDEIKOMISA

§ 1

Fideikomisi se ukidaju tako, da dosadanji vezani vlasnik postaje slobodni vlasnik fideikomisnoga imanja u trenutku kada sud izreče razvezu fideikomisne veze. Fideikomisni očekivači nemaju prava na nikakvu oštetu.

§ 2

Za razvezu fideikomisne veze plaća vlasnik fideikomisa taksu za oslobođenje u iznosu 30% od prodajne vrednosti njegovog fideikomisnog i alodnog imanja. Polovica te takse pripada fondu za unutrašnju kolonizaciju, druga polovica takse pak kulturnim fondovima u smislu § 5 ovoga zakona.

§ 3

Razveza fideikomisne veze ne sme se izreći, pre nego što je plaćena u § 2 navedena taksa, ili pak pre nego što je bar za nju uknjiženo založno pravo na fideikomisne i alodne nepokretnine.

U § 2 navedena taksa ima ako je založno-pravno osigurana, prvenstvo pred svima drugima potraživanjima, kojima su nepokretnine opterećene.

§ 4

Pri Ministarstvu za poljoprivredu i agrarnu reformu ustanavlja se „fond za unutrašnju kolonizaciju“.

Taj se fond sme upotrebiti samo u svrhu unutrašnje kolonizacije zemljoradnika, zemljoradničkih-radnika te seljačkih zanatlija s time, da kupuju zemlju, mrtvi i živi inventar u kolonizacijske svrhe, te da ga daje organizacijama agrarnih interesenata ili pak pojedinim zemljoradnicima u vlasništvo prema odgovarajućoj otkupnini.

Pri upotrebi dotacija iz toga fonda treba se obzirati na srazmer broja kolonista iz dotičnih banovina, iz kojih srazmerno potiče taksa od ukinutih fideikomisa.

O organizaciji komisije za upravljanje tim fondom, o upravljanju tim fondom i o kreditiranju iz njega izdaće posebni pravilnik Ministar za poljoprivredu, u sporazumu sa Pretsednikom Ministarskog saveta, za tri meseca posle stupanja ovoga zakona na snagu.

§ 5

U državi se osnivaju tri kulturna fonda i to za Dunavsku banovinu sa sedištem u Beogradu, u koji fond utiče polovica takse za oslobođenje od fideikomisnih nekretnina, koje leže u Dunavskoj i Drinskoj banovini; dalje u kulturni fond za Savsku banovinu sa sedištem u Zagrebu, u koji fond utiče polovica takse za oslobođenje od fideikomisnih nekretnina koje leže u Savskoj i Vrbaskoj banovini; dalje kulturni fond za Dravsku banovinu sa sedištem u Ljubljani u koji fond utiče polovica takse za oslobođenje od fideikomisnih nekretnina, koje leže u Dravskoj banovini.

Kulturni fond u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani ima svaki svoju pravnu ličnost, on može tužiti i biti tužen. Zastupa ga nadležni „kulturni savet“.

Kulturni fond treba upotrebljavati isključivo samo u duhovno-kulturne svrhe naroda, naročito pak u potpiranje narodne nauke i umetnosti i to tako, da se prihvodi i glavnicu u jednakomernim godišnjim iznosima upotrebe potpuno tokom 20 godina.

Najdalje tokom jednog meseca posle stupanja na snagu ovoga zakona Ministar prosvete mora izdati pravilnik, kojim se propisuje organizacija kulturnih saveta i način uprave kulturnih fondova.

§ 6

Kada su takse spomenute u § 2 na nekretninama ili na drugi način založno-pravno osigurane, uknjiži se izbris fideikomisne veze na predlog fideikomisnog vlasnika, ili pak službeno ako nema tokom jednog meseca strankinog predloga.

§ 7

Kulturni fondovi i fond za unutrašnju kolonizaciju oslobođeni su svih poreza i taksa.

Stvarni izdatci kulturnih saveta idu na račun kulturnih fondova izuzev troškova delegiranoga komesara dotične banske uprave (vidi § 10 pravilnika).

§ 8

U koliko u pravilnicima izdatim na temelju ovoga zakona nema posebnih odredaba, imaju se za postupak primeniti odredbe izvanspornoga postupka. Tokom jednoga meseca posle stupanja na snagu ovoga zakona može Ministar pravde izdati Pravilnik o proceni fideikomisnih i alodnih nekretnina (§ 2).

§ 9

Ovaj Zakon stupa na snagu, kada ga potpiše Kralj a obaveznu snagu dobiva, kada se objavi u Službenim Novinama.

MOTIVI K NACRTU ZAKONA O UKIDANJU FIDEIKOMISA.

Fideikomisi, koji po judikaturi naših sudova još postoje u pokrajinama bivše Austro-Ugarske, bili su pravna institucija, kojom je Habsburška dinastija htela da osigura čvrstu i nepokolebljivu materijalnu i ekonomnu podlogu onim familijama, naročito aristokratskim, koje je Habsburška dinastija smatrala stubovima svoga gospodstva nad Slovencima i Hrvatima. Bile su to pravne ekonomske tvrđave neprijateljskoga Habsburškoga režima.

Čim nam je 1918 godina donela oslobođenje od toga režima i ujedinjenje u vlastitoj državi, ostali su kao eratično stenje, kao anahrona institucija još fideikomisi, te tvrđave familija, koje su do poslednjeg momenta bile neprijateljske našem oslobođenju i koje po zakonu istrajnosti to oslobođenje još i danas osećaju kao pravi uzrok pada njihove važnosti.

Posle isteka 13 godina od oslobođenja, vreme je da se likvidira izuzetni privilegovani položaj fideikomisnih familija i da se njihov stanje u našem narodu pravno izjednači sa vrednošću i pravnom važnošću ostalih državljana.

Likvidacijom fideikomisa treba ujedno likvidirati i neutemeljenu ekonomnu privilegiranost fideikomisnih familija.

Zato je pravično, da se za razvezu fideikomisne veze vlasnicima naloži taksa u iznosu od barem 30% od prodajne vrednosti celokupnoga njihovog imanja. Tim jedanputnim davanjem fideikomisni vlasnici tek u najneznatnijoj meri vraćaju narodu i našoj narodnoj državi ono što su oni tokom sto i stoletnog uživanja na tom stvarnom narodnom imanju već dobili na blagostanju.

Fideikomisnim vlasnicima se sa plaćanjem u ovom zakonskom nacrtu određene takse neće učiniti nikakva krivica, jer materijalno ostaje njihovo ekonomno stanje nedotaknuto, pošto uživanje celokupnoga imanja tokom celog životnog doba dotičnoga vlasnika ne reprezentuje više nego li polovinu vrednosti celoga vezanoga imanja. Vlasnik će dakle i posle, kad bude platio 30%-nu taksu, ostati najmanje isto tako bogat kao što beše i dok je bio ograničeni vlasnik, te će istu vrednost preneti i svome nasledniku, ako bude samo srednje dobro gospodario.

Fideikomisni vlasnik je tek takvim stanjem izjednačen sa običnim našim državljanom, čije gospodarenje zavisi od njegovog vlastitog napora, te koji nije pod nikakvom zaštitom vlasti.

Pošto, s obzirom na gore navedeno, naša narodna država nema nikakova interesa da štiti familije, koje su fideikomisnu zaštitu imale kao stubovi Habsburške dinastije, to nema i nikakvog povoda, da bi se tako zvanim očekivačima, to jest familijanskim naslednicima u vlasništvu sada oslobođenog fideikomisnog vlasnika, dala za razvezu fideikomisa kakva otšteta. Jer kao što je rečeno, ko bude po volji sadašnjeg fideikomisnog vlasnika za njime nasledio, taj će primiti onakvo imanje kakvo će mu predati oslobođeni fideikomisni vlasnik.

Kao podlogu za proračunavanje celokupne takse, koja se ima platiti za razvezu fideikomisne veze, uzeto je i alodno imanje sadanjeg fideikomisnog vlasnika, jer je to imanje poteklo baš iz užitka do sada fideikomisnog imanja. Taj je pridodatak za određivanje visine takse samo mala odmena za sto i stoletno uživanje narodnoga dobra.

Celokupni fideikomisi u severnim pokrajinama mogu reprezentirati prodajnu vrednost 1.000 do 1.500 miliona dinara.

Prihvodi od takse za oslobođenje, koja pripada neposredno za kolonizacijski fond te za kulturne fondove reprezentirali bi već znatne svote.

Nacrt zakona, određujući kako treba upotrebiti prihode za kolonizacijski fond i za kulturne fondove, ima za podlogu sledeća uvažanja:

Organizovanje kolonizacijskoga fonda, koji bi

mogao raspolagati celim prihodom od 150 do 200 miliona, značilo bi znatnu ekonomnu olakšicu za državu, jer bi ista time dobila mogućnost da produktivno razmesti znatan broj osiromašelih seljačkih i seljačkooznanatlijskih familija.

Organizacija kolonizacijskoga fonda bi u svojim posledicama značila i izvanredno osetljiv i za najšire krugove naroda simpatičan i apsolutno razumljiv politički uspeh. Značila bi stvaranje žive svesti narodovog ekonomnog oslobođenja.

To bi bio uspeh, čiji bi se politički rezultati i posledice **odmah** osetili.

Na drugoj strani je nacrt sa institucijom kulturnih fondova imao svrhu da postavi podloge za dalekosežnu i tek tekom decenija dobro vidnu državno-kulturnu politiku.

Nacrt je polazio od saznanja, da je ono što severnim pokrajinama naročito manjka: **nedostatak visokoga duhovnoga nivoa u inteligenciji.**

Toj bi se pogreški dalo otpomoći time, da se za doba 2 generacije, dakle tokom 20 godina, učine svi mogući naponi za podizanje duhovne dinamike našega inteligenta. To bi se naročito postiglo time, da se sa stipendijama pošlju u inozemstvo naši produktivni talenti iz svih struka duhovnoga znanja. Dalje, da se sa najvećim naporima pokuša podići nivo našega naučnog i umetničkog rada kod kuće.

Ako bi se takav rad konstantno nastavljao sa rastućom energijom tokom 20 godina, duhovni bi se nivo onoga kadra naše inteligencije, koji bi posle isteka toga doba učeci direktno ili indirektno uticao na tadašnju omladinu, tako podigao, da bi ta inteligencija posle već sama našla novih sredstava za dobar duhovni napredak.

Usled takvoga porasta naših duhovnih energija, neposredno bi rasla i unutrašnja moć i sila naše države.

Tako bi takse, nametnute tuđim familijama naših fideikomisnika, bar donekle reparirale ono, što je naš narod u prošlim vremenima propustio usled toga, što su ekonomske energije njegovoga imanja išle u korist ne njemu nego tuđim, našem duhovnom napretku neprijateljskim familijama.

Nacrt pravilnika je organizaciju kulturnih saveta naslonio na sedišta naših univerziteta u našim kulturnim središtima, jer se baš u ovima duhovni život najvažnije razvija i jer je smatrao, da će time kulturnim institucijama, koje su pozvane da sudeluju u kulturnim savetima, najbolje biti dana mogućnost da upoznaju bilo one ličnosti od kojih se može očekivati produktivni duhovni rad, bilo da će time i najbolje upoznati konkretne duhovne potrebe dotičnoga doba.

Pri tome sastavu kulturnih saveta mogli bi doći do izraza i uzimanja u obzir baš raznolike težnje savremenog duhovnog života, što bi garantovalo prilično harmoničan razvoj svih duhovnih energija narodnih.

NACRT PRAVILNIKA K ZAKONU O UKIDANJU FIDEIKOMISA

§ 1

U svrhu utanačenja prodajne vrednosti fideikomisnog i alodnog imanja vrše procenu fideikomisnih zemljišta i drugog alodnog imanja realno-nadležni

sudovi preko svojih delegiranih sudija. Procena se ima izvršiti najkasnije tokom jedne godine posle stupanja Zakona o ukidanju fideikomisa na snagu, a sa procenom se ima početi odmah drugi mesec posle stupanja zakona na snagu. Za izvedbu procene imaju se odrediti samo starije, iskusne sudije. Zemljište treba proceniti po mogućnosti po parcelama. Sudovi moraju pri izboru stručnjaka postupiti sa svom savesnošću i naročito upozoravati stručnjake, da se radi o određivanju prodajne, a ne obične vrednosti. Ne smeju se uzimati obični seljački stručnjaci onde, gde je za procenu, na primer velikih šuma, potrebno naročito stručno znanje.

K proceni treba da se pozove sadanji fideikomisni vlasnik državno pravo-branilstvo nadležne banovine i predsednik kulturnog saveta. Sudija mora da lično rukovodi procenu, a posle procene je dužan, da izda rešenje kojim se ustanovljava urednost procene fideikomisnog i alodnog imanja.

Protiv ovoga rešenja dopušten je sa strane vlasnika fideikomisa, državnog pravo-branilstva i predsednika kulturnog saveta tokom 14 dana rekurz na nadležni Apelacioni sud, koji konačno odlučuje o njemu u plenarnom senatu.

§ 2

Troškovi procene idu na teret fideikomisnog vlasnika, koji je dužan, da po odredbi nadležnog suda položi i potrebne predujme.

§ 3

Čim je rešenje o proceni pravomoćno, Apelacioni sud — kome moraju oni realni okružni sudovi, protiv čije procene nije bilo pravovremenog rekurza, podneti svoja pravomoćna rešenja o proceni — izdaje za svakoga fideikomisnog vlasnika odmah izvršljivo rešenje u kome se na podlozi procene odredi taksa označena u § 2 Zakona o ukidanju fideikomisa. To rešenje izdano od senata petorice, mora sadržati i izrek, kojim se dozvoljava i određuje uknjiženje založnog prava za navedenu taksu na sva fideikomisna i alodna zemljišta dotičnog fideikomisnog vlasnika, koja leže u području dotičnog Apelacionog suda. Ta rešenja treba dostaviti dotičnome fideikomisnome vlasniku, državnom pravo-branilstvu, nadležnoj banskoj upravi i predsedniku kulturnog saveta te svima sudovima, kod kojih se nalaze u njihovoj zemljišnoj knjizi nepokretnine, u pogledu kojih treba uknjižiti založno pravo za spomenutu taksu. Ovi sudovi vrše uknjižbu založnog prava na temelju rešenja Apelacionog suda službeno.

§ 4

Najkasnije u toku pola godine posle uručbe rešenja fideikomisnom vlasniku, kojim je rešenjem određena taksa, imenovana u § 2 Zakona o ukidanju fideikomisa, mora vlasnik fideikomisa platiti taksu. Posle isteka doba državno zastupništvo ima pravo, da sprovede ovrhu na čitavo imanje fideikomisnog vlasnika, također na alodno. Isto pravo pripada i predsedniku kulturnog fonda za iznos koji pripada kulturnom fondu. No i državno pravo-branilstvo i predsednik kulturnog fonda imaju pravo, da mesto ovrhe svaki sam za sebe ili u slučaju ako obojica na to reflektiraju, prema međusobnom sporazumu, uzmu od založno-pravno opterećenih zemljišta u naturi parcele u onolikom izmeru, koliki odgovara urednosti dužnoga dela takse.

§ 5

Ako bi vrednost u naturi odabranih i uzetih parcela delimice prevazilazila dužni deo takse, odmeri se od parcele, koju odredi državno pravo-branilstvo odnosno predsednik kulturnog saveta onaj deo, koji čini višak vrednosti i prepušta se fideikomisnom vlasniku.

§ 6

S fondom za unutrašnju kolonizaciju upravlja naročita komisija, koja se sastoji iz delegata Ministarstva za poljoprivredu i agrarnu reformu, delegata Ministarstva šuma i rudnika, dalje iz po dva delegata organizacija agrarnih interesenata, čiji se delokrug proteže na teritoriju celih banovina, te 9—15 praktičnih javnih radnika na polju unutrašnje kolonizacije, koje u tu komisiju predlože banovi dotičnih banovina, svaki po dva, a imenuje ih Ministar za poljoprivredu, pri čemu mora doći u obzir svaka banovina bar sa jednim takvim stručnjakom.

§ 7

O podeli prihoda kulturnog fonda odlučuju kulturni saveti, koji se imaju osnovati u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani, te koji imaju pravo kontrolirati, da nadležna banovina upravlja kulturni fond brižljivošću savesnog gospodara.

§ 8

Tokom jednoga meseca posle stupanja Zakona o ukidanju fideikomisa na snagu, imaju se u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani konstituirati kulturni saveti. U svaki od ovih kulturnih saveta šalje svaki fakultet dotične Univerze po dva svoja delegata. Osim toga šalju u svaki kulturni savet u njegovom sedištu se nalazeće organizacije stvaralačkih umetnika svaka po dva delegata, na ime organizacija slikara i kipara, organizacije književnika, organizacije muzičkih kompozitora, organizacije arhitekta i organizacije pozorišnih umetnika, i to tako, da ima svaka struka samo po dva delegata, bez obzira na to, da li u istoj struci ekzistira više organizacija.

Osim toga ima pravo na dva delegata tehnička visoka škola i trgovačka visoka škola. Dačke organizacije na svakoj od navedenih visokih škola imaju pravo poslati u kulturni savet za svaku visoku školu po jednog delegata. U kulturni savet u Beogradu, pored gore navedenih, ima pravo poslati dva delegata i pravni fakultet u Subotici.

§ 9

Kulturni savet je punopravan za rešavanje ako je na sednici prisutna bar polovina delegata u nj poslanih od fakulteta visokih škola i polovina delegata u nj poslanih od umetničkih organizacija.

Kulturni savet bira između sebe predsednika, tajnika i blagajnika te njihove zamenike. Predsednik, tajnik i blagajnik čine eksekutivu kulturnog saveta koja izvršuje zaključke kulturnog saveta.

Predsednik predstavlja kulturni savet prema spolja. On s tajnikom pravovaljano potpisuje listine za kulturni fond.

§ 10

U svakom kulturnom savetu ima pravo prisustvovanja i glasanja delegirani komesar dotične banovine gde se nalazi kulturni savet, izuzev Beograd gde to mesto pripada komesaru Dunavske banovine.

§ 11

Kulturni savet rešava o podeli prihoda običnom većinom glasova. Banski komesar ima pravo u toku osam dana podneti svoj obrazložen „veto“ protiv rešenja o podeli i to u ruke predsednika kulturnog saveta u onoliko primeraka, koliko je članova kulturnog saveta. Taj prigovor ima se odmah dostaviti svima članovima kulturnog saveta. Na podlozi pravovremenog prigovora ima se u roku, koji ne sme biti kraći od 14 dana, niti duži od jednog meseca posle poslednje uručbe prigovora, ponovno glasati u kulturnom savetu o podeli prihoda za iduću godinu i rezultat se toga glasanja ima smatrati pravovaljanim.

U svojem prigovoru mora banski komesar tačno označiti određenu stavku podeli prihoda, kojoj stavki prigovara. Paušalno prigovaranje ima se smatrati kao da nije učinjeno. Pri ponovnom glasanju uzimaju se u obzir samo konkretno osporavane stavke, dočim se neosporavane stavke imaju smatrati pravovaljanim.

Prigovor komesara ima se smatrati pravovremenim, ako je bio predan na poštu tokom osam dana. Na zakasneli prigovor ne treba se obazirati. Pravovaljanu podelu dužna je nadležna banska uprava, to jest ona u sedištu kulturnog saveta, tačno izvršiti.

§ 12

Predsednik kulturnog saveta i njegov zamenik mora sazivati sednice na zahtev najmanje 4 člana. Sednica, u kojoj se rešava o podeli prihoda kulturnog fonda za buduću godinu, ima se vršiti u prvoj polovini maja svake godine.

§ 13

Prihodi kulturnog fonda imaju se upotrebljavati tako, da jedna trećina ide na dodeljivanje potpora za studije u inozemstvu. Te potpore neka pripadaju: Jedna polovina naučenjacima mlađim ili starijim, od kojih se može očekivati stvaralački rad; druga polovina pak stvaralačkim umetnicima, a pri svemu tome se treba naročito obazirati na daroviti podmladak. Druga trećina neka pomaže pokriće naučnih, a treća umetničkih potreba dotičnog kulturnog središta. Međutim kulturni savet tim smernicama nije apsolutno vezan, nego ima pravo prema konkretnoj potrebi i po svome savesnom rasuđivanju, da upotrebi veće svote na jednu ili drugu stranu.

§ 14

Banska uprava u sedištu kulturnog saveta nadležna je da upravlja kulturnim fondom. Kulturni savet ima pravo da nadzire upravljanje kulturnim fondom, i da za ovo upravljanje daje obavezne smernice.

§ 15

Svi članovi kulturnog saveta dužni su pod odgovornošću lične otštete upravljati kulturnim fondom savesnošću marljivog gospodara.

Najkasnije tokom jednog meseca posle svoga konstituisanja svaki je kulturni savet dužan izraditi Pravilnik za svoj rad i priopštiti ga na znanje Ministru prosvete i Ministru Predsedniku.

§ 16

Ovaj Pravilnik stupa na snagu sa danom objave u Službenim Novinama.

